Nr. 15.

Warszawa

2/14 kwietnia 1866 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat 14.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Złe usposobienie giełdy trwa ciągle, jak trwają i same powody. Taż sama niepewność w położeniu ogólném posuwa coraz niżéj walutę naszą i austrjacką, jako najmniéj ustalone.

Wexle na Berlin podniosły się o $^3/_7$% ($128^1/_{10}$), Londyn—o $^2/_5$% ($128^1/_5$), Paryż - o $^2/_5$% ($129^1/_5$); przeciwnie zaś wiedeńskie obniżyły się o $^1/_2$% ($121^2/_3$).

Listy zastawne nieznacznie się podniosły: serji 1-éj o $^1/_7$, 2-éj—$^1/_4$% ($81^4/_5$—$81^1/_2$). Listy likwidacyjne spadły jeszcze o $1^1/_4$% ($65^1/_4$). Tranzakcij w ogóle było bardzo mało. Oczekiwany z wiosną ruch handlu zbożowego, dotąd nie jest widoczny.

Zagraniczne targi pozostają pod wpływem położenia politycznego. P. Forcade w *Semaine Financière* twierdzi, że często obawa złego silniéj działa niż samo złe, że gdyby się nawet wojna zdeklarowała, ruch interesów byłby śmielszy, pewniejszy niż obecnie; przypomina, że przy rospoczęciu wojny wschodniéj, papiery publiczne raptem się podniosły; zwraca wreszcie uwagę, że nie ma dobréj racji, żeby papiery francuskie ulegały kaprysowi polityki niemieckiéj, żeby społeczność francuska doznawała tak silnego wstrząśnienia z powodu manifestacji dwóch rządów, któréj doniosłość może się okazać grubo przeszacowaną; że nakoniec dziwnieby wyglądała giełda paryska, tak dziś mocno strwożona, gdyby jutro cała wrzawa skończyła się na jakim Gasteinie lub Ołomuńcu.

Obniżenie kursów na giełdzie paryskiéj jest ogólne. W ciągu tygodnia renta straciła 80 cent. (67,75), akcje banku 20 fr. (3575), kolėj północna 15 fr (1115),—lyońska 15 (870); konsole angielskie—$^1/_2$% ($86^5/_8$); pożyczka włoska 2% (58,90).

W Frankfurcie przed tygodniem panika dochodziła do wysokiego stopnia, tak iż sam jéj zbytek spowodował reakcję. Spokojność jednak niczém nieusprawiedliwiona krótko trwała, nieufność wróciła.

We Włoszech komisja finansowa obliczyła deficit z końcem 1866 r. na 380/m. fr. Reformy podatkowe w części złemu zaradzą; między innemi zamierzono podnieść podatek od kapitałów ruchomych z 66 do 90/m. fr. Kongres bankierów odbyty we Florencji, proponuje rządowi pożyczkę 256 miljonów *al pari* do zwrotu w lat 15, poczynając umorzenie po upływie lat 3.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 6—12 kwietnia.

	Stopa %	PARI	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 6 kwiet.	Sobota 7	Poniedz. 9 święto	Wtorek 10	Środa 11	Czwar. 12	Stosunek ost. do pari na 100.
			R u b l e						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 250. 500).	4	100	.	83,75	.	.	.	.	83³/₄
Bilety Skarbu Kr. Pol.	4³/₂₅	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	104,50	.	.	.	.	.	139
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup.	5	45	52,25	.	.	.	.	.	116¹/₁₀
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27,25	.	.	.	.	.	90¹/₁₂
	5	30	34,25	.	.	.	.	.	114¹/₆
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	46	.	.	.	.	.	46
Listy likwid. (r 100. 250. 500. 1000)	4	100	.	.	.	.	65,25	.	65¹/₄
kupon	.	.	.	.	.	.	.	1,46²/₃	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)............	5	100	*85,50	.	.	.	.	.	*85¹/₂
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	108,50	108,50	.	108,75	109	109	109
„ „ z 1866 r......	5	.	105,50	106	.	105,50	105,50	105,50	105¹/₂
Metaliki (300) lutowe	4	100	100,17	100	.	100	100	100	100
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100,33	100,33	.	100,33	100,33	100,33	100¹/₃
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	90	.	.	90	.	90	90
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	81,50	81,66	.	.	82,25	81,83	81⁴/₅
„ „ „ ser. 2	4	100	.	81.33	.	.	81,50	81,50	81¹/₂
kupon..............	.	.	.	.	.	.	.	1,22²/₉	.
Akcje Dr. Żel. W-W. 100)	diw.	60	71,50	72,50	.	71,50	71	71	118¹/₃
„ „ W-B. ((100. 150)...	4	100	66	.	.	.	65,83	.	65⁴/₅
„ „ Teresp. (100).. ..	5	100	94	94	.	94	94,33	94	94
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	124,25	.	.	124,50	124,50	124,75	99⁴/₅
Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500).	4¹/₂	100	94,25	.	.	.	.	.	94¹/₄
2. Wexle.									
Berlin.... ...(Tal. 100) 2 mies	.	92,85	118,95	118,95	.	118,95	118,95	118,95	128¹/₁₀
Gdańsk....... (100) „	.	92,85	118,80	.	.	.	118,80	118,80	127⁹/₁₀
Hamburg.....(M. B. 300) „	.	141,02	.	.	.	.	.	*181,80	*128⁹/₁₀
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,30	.	8,08	.	8,07	8,06	8,07	128¹/₅
Paryż ....(Fran. 300) 2 „	.	75	.	96.90	.	96,75	96,75	96,90	129¹/₅
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,85	.	.	.	.	.	*112,95	*121²/₃
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	*99	.	.	*99
3. Monety.									
Półimperjał....................	.	5,15	6,53	.	.	.	.	.	126³/₄
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski.............	.	3	3,80	.	.	.	.	.	126²/₃
Rubel srebrny..................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski...................	.	0,92.85	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,61.9	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6⁰₀	5¹/₂ (6)	6	3¹/₂	5	6	4¹/₂	—
giełdowa:	—	6	5³/₄ (6)	3¹/₂	5	5¹/₂	4¹/₂	4¹/₂ (5)

C E N Y.

		Piotrkowskie (r u b l i)		Łęczyckie (r u b l i)	
Robotnik dzień męski		0,15		0,15	—0,22½
Robotnik — żeński		0,10		0,10	—0,15
Robotnik — m z siekierą		0,30		.	
Robotnik — sprzężajny 2-konny		0,75		.	
Koń roboczy		60		.	
Wół		38		.	
Krowa		31		.	
Pszenica	*korzec*	5,70	—6	2,50	— 7,80
Żyto	„	4,35		4	—4,20
Jęczmień	„	2,70		2,80	—3,30
Owies	„	1,50	—2	1,80	—2
Groch	„	4,50		4	— 4,20
Tatarka	„	3,60		.	
Kartofle	„	0,75	— 0,90	1	—1,20
Mięso wołowe	*funt*	0,06		0,06½	
Jaja	*kopa*	0,75		0,72	
Wódka 78°	*garniec*	0,82½		0,80	—0,95
Wódka 78°	*wiadro*	2,53		2,45½	— 2,76

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 3 kwietnia. (r u b l i)	w ciągu tygodnia przyb (+) ub.(—)	w d. 10 kwietnia.
1. Skup: Portfel *a)* wexli krajowych	975.126, 26	+ 114.380, 84½ — 67.957, 48	1.021.549, 62½
1. Skup: Portfel *b)* „ zagranicznych	372.504, 35	+ 183.278, 44 — 234.100	321.682, 79
2. Zaliczenia na papiery publiczne	1.423.286, 29	+ 25.662	1.448.948, 29
3 „ na zast. towarów *a)* wełny	100.852, 58½	+ 5.540 — 10.430	95.962, 58½
3 „ na zast. towarów *b)* in. tow.	151.265, 77½	+ 820 — 50	155.035, 77½
Łącznie (3)	255.118, 36	— 4.120	250.998, 36
4. „ „ kosztowności	533.331, 70	+ 4.283 — 5.907	531.707, 70
5. Otwarte kredyta	3.875.948, 14¾	+ 559.571, 87 — 420.654, 68½	4.014.865, 33¼
6. Kasa: Monety srebrne	2.804.455, 04½	— 1.129, 27½	2.803.325, 77
6. Kasa: „ złote	29.893, 69	+ 18, 75	29.912, 44
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	876.098	+ 21.380	897.478
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	588.063	+ 89.066	677.129
Łącznie (6)	4.298.509, 73½	+ 109.335, 47½	4.407.845, 21

BILANS BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 29 30 marca.

STAN CZYNNY	B. francuski. franków	B. angielski franków	STAN BIERNY	B. francuski. franków	B. angielski. franków
Fundusz metaliczny	508.342396	346.559925	Bilety w obiegu	846.407425	540.543250
			Przekazy z term. kilkod.	6.264 36	9.655100
Portfel i zaliczenia na złoto	564.602298	546.982550	Rachunki bieżące	211.084268	540.176125
			Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000
Zaliczenia na pap. publ. akcje	67.003500	272.887075	Zysk do kapit. doliczony	7.044776	—
Dług skarbu i inne wart.	157.878778	375.000000	Inne bierniki	44.526367	87.230075
	1.297.826972	1.541.429550		1.297.826972	1.541.429550

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

Nowe Towarzystwo kredytowe ziemskie, zwane — *wzajemnego kredytu, w Rosji.* Projekt statutu tego Towarzystwa przedstawiony został ministrowi finansów w dniu $^9/_{21}$ marca. Bank projektowany ma być *stowarzyszeniem dłużników*, jakiém jest Towarzystwo Kredytowe w Kr. Polskiém, podobneż w kraju przybaltyckim, i bank chersoński, jakiemi są Towarzystwa Kredytowe miejskie w Petersburgu i Moskwie, jakich nakoniec wiele istnieje w Niemczech.

Wiadomo, że istnieją w Rosji dwa inne projekta — banków *akcyjnych* (Fränkla, Otreszkowa). Oba zamierzają wydawać pożyczki listami zastawnemi z zabespieczeniem solidarném na dobrach zastawionych. Otóż twórcy nowego projektu twierdzą: że do téj operacji zbyteczne jest pośrednictwo kapitalistów; że kapitał akcyjny w wysokości $^1/_{20}$ sumy wypuszczonych listów, mający stanowić rękojmię dodatkową, w rzeczywistości byłby niczém inném, jak tylko skalą do rozdziału zysków pomiędzy akcjonarjuszów z widoczną ujmą korzyści dłużników.

Z tych powodów nowe stowarzyszenie przyjęło formę Towarzystwa dłużników, jako zdolną najtańszego dostarczyć kredytu; na zabespieczenie zaś regularnéj opłaty kuponów, kapitał składkowy (rezerwa), w takiejże wysokości $^1/_{20}$ sumy wypuszczonych listów, ma się formować przez potrącanie $^1/_{20}$ z każdéj pożyczki. Każdy dłużnik ma mieć udział w zyskach instytucji proporcjonalny do wysokości pożyczki.

Oprócz pożyczek długoterminowych w listach zastawnych, mają być udzielane *krótko-terminowe* pożyczki w gotowiźnie, — do czego służyć ma osobny fundusz obrotowy, pochodzący ze składek stowarzyszonych, procentów, oraz wzrastających rat umorzenia.

Zamiast systemu *losowania* połączonego z wielu niedogodnościami, przyjęty został system *serij*, t. j. kolejnéj spłaty listów zastawnych,—tak iż na każdym liście ma być oznaczona z góry data wykupu w imiennéj jego wartości. (*Torgowyj Sbornik Nr. 13*).

Historja lichwy w Niemczech (*Geschichte des Wuchers in Deutschland bis zur Begründung der heutigen Zinsgesetze (1654) von Max Neumann Dr. jur. etc. Halle 1865*).

Z chwilą zawiązania się pierwszych stosunków handlowych, lichwa zaczyna odgrywać mniéj lub więcéj ważną rolę. Bezpośrednie jéj źródło wypływa z nierówności podziału dóbr materjalnych, z niedostatku lub potrzeby jednego, obfitości w jaką drugi opływa. Lichwa jest koniecznèm następstwem rozwoju ekonomicznego, również nieuniknionèm jak nierówność majątkowa. Wszędzie i zawsze od pierwszego pojawienia się lichwa stanowi charakterystyczny moment w sprawach codziennych i w miarę wzrostu stosunków zamiennych, coraz obszerniejsze przybiera rozmiary i znaczenie. To też kwestja lichwy stała się od najdawniejszych czasów przedmiotem, wznawiającéj się codzień polemiki, pobudzanéj więcéj uczuciem jak rozumem, a stąd namiętnéj, prowadzącéj do najsprzeczniejszych z sobą środków zaradczych i najniedorzeczniejszych gwałtów. Do dzisiejszego dnia jeszcze, kwestja lichwy jest przedmiotem kontrowersu, choć nie w tém znaczeniu jak w wiekach średnich, gdy dwa wprost przeciwne sobie zdania o pierwszeństwo walczyły, — jedno zaprzeczające wypożyczającemu kapitał prawa do odsetki, drugie przyznające mu to prawo, lecz z pewném ograniczeniem. Pierwsze było zdaniem kościoła czerpiącego dowody na swe poparcie w Starym i Nowym testamencie; drugie władzy świeckiéj, opierającéj się na prawie rzymskiém.

Historja walki tych dwóch przeciwnych sobie obozów i wpływ jéj na prawodawstwo niemieckie jest przedmiotem cytowanego na wstępie dzieła. Tém większa jest zasługa autora, że tak ważny i zajmujący przedmiot nie był jeszcze dotąd naukowo obrabiany. Praca ta na źródłach oparta, wyczerpująca, trafnością i jasnością poglądu odznaczająca się, zasługuje na rospowszechnienie.

Po skreśleniu na wstępie kanonicznego zakazu pobierania odsetki w ziemiach frankońskich i walki kościoła przeciwko wpływającemu z prawa rzymskiego pozwoleniu braniu procentów, walki, która ku końcowi IX wieku zakończyła się zupełném zwycięstwem kościoła, przechodzi autor do bliższego określenia dekretów zakazowych Grzegorza IX. Zakaz ten nietylko nie rospowszechnił się we wszystkich ziemiach niemieckich, ale nawet tam, gdzie obowiązywał, był ciągle obchodzony. Pomimo swéj niepraktyczności, przetrwał jednak do reformacji, która mu ostatni cios zadała. Cały ten perjod z wielką jasnością i znajomością rzeczy jest obrobiony.

Następuje epoka wprowadzenia konwencjonalnéj odsetki, któréj wysokość prawem została oznaczona. Po długiéj zatém walce wrócono do prawa rzymskiego (*lex anastasiana*) do czego i rzymski kościół, chociaż niechętnie i przy zachowaniu w zasadzie swego zdania, przystąpić musiał. Zasada wszakże wolności procentowéj dotąd jeszcze prawie nigdzie przeprowadzoną nie została.

Na żądanie podajemy wiadomość, jaką posiadamy o *źródłach do studjowania podatków stałych w Królestwie Polskiém i w krajach sąsiednich.*

1. Rzecz o Kadastrze w Galicji p. Kreczunowicza—Kraków 1860, (w formie odbitki z Czasu).
2. O podatkach gruntowych stałych w Królestwie Polskiém—p. Trzetrzewińskiego—Warszawa 1861 (brosz.)
3. O podatku budynkowym — nota o regulacji tego podatku w Polsce — w języku francuskim p. t. „*Impôt des bâtiments* etc." p. Nagórnego— Warszawa 1865. Oprócz wiadomości o podymnem w Kr. Polskiém, podane tu są w krótkości główne zasady obcych prawodawstw o podatku budynkowym, a szczególnie w Prusach i Austrji.
4. Dokumenta dotyczące regulacji podatku gruntowego, oraz budynkowego w Prusach, a mianowicie:
   - — Prawo z 21 maja 1861 o regulacji podatku gruntowego (*Gesetz betreffend die anderweite Regelung der Grundsteuer*)—po niemiecku i oddzielnie po polsku wydane.
   - — Z tejże daty prawo o indemnizacji za zniesione przywileje gruntowe (*Entschädigungs-Gesetz*).
   - — Prawo z tejże daty o wprowadzeniu nowego podatku budynkowego (*Gebäudesteuer*).
   - — Przepisy, instrukcje, cyrkularze—wydawane w latach 186½ w wykonaniu prawa o regulacji.
   - — Taryfa klasyfikacijna z 26 listopada 1864.
   - — Postanowienie (*Verordnung*) z 12 grudnia 1864 o rozkładzie sumy podatku gruntowego w 6 prowincjach wschodnich; i takież postanowienie co do 2-ch prowincij zachodnich.
   - — Tabele do obliczenia podatku gruntowego (1864).

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.